

บทที่ 3

ปัญหาทางกฎหมายในการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา

ในบทที่ 3 นี้จะกล่าวถึงปัญหาทางกฎหมายในการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเยอรมนี เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาต่อไป

ปัญหาทางกฎหมายในการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาของไทย

กฎหมายในการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในประเทศไทย มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในชีวิต ร่างกาย การทรงงาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม...” เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกระทบถึงชีวิต บุคคลจะถูกทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ บุคคลจะไม่ถูกละเมิดโดยบุคคลอื่นหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีกระทบสิทธิและเสรีภาพในร่างกาย โดยการจับ คุมขัง ตัวยบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ หลักการดังกล่าวคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่ตัดคำว่า “ประหารชีวิต” เพราะเห็นว่าไม่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยให้โทษทางกฎหมายเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา และ “การลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายทารุณ” หมายความว่ารวมถึงการบังคับสูญหายโดยการกระทำหรือรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ สอดคล้องกับอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลถูกบังคับสูญหาย

หายข้อความที่ว่า “การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือ ไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้” ข้อความดังกล่าวนี้เป็น การขยายสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลเพิ่มขึ้น (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2542, หน้า 96)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ความว่า “ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใดย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เสมอกัน” และมาตรา 30 ความว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน...” ความเสมอภาคกันในกฎหมายมีความหมายดังนี้ คือ

(1) ถ้ารัฐสภาออกกฎหมายต้องบัญญัติให้บุคคลได้รับผลปฏิบัติเท่าเทียมกัน จะออกกฎหมายให้บุคคลบางคนได้สิทธิพิเศษใด ๆ มิได้ แต่ทั้งนี้หมายความว่าภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกันจึงจะออกกฎหมายให้ผลปฏิบัติเท่าเทียมกัน

(2) รัฐจะต้องปฏิบัติต่อคนไทยทุกคนเท่าเทียมกัน

(3) ศาลในการพิพากษาคดีก็จะต้องให้ผลปฏิบัติต่อคู่ความเท่าเทียมกัน จากความในรัฐธรรมนูญและความหมายของหลักความเสมอภาคในทางกฎหมาย รัฐและองค์กรของรัฐจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันและปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ถ้ารัฐปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญแตกต่างกัน หรือปฏิบัติต่อบุคคลแตกต่างกันในสาระสำคัญที่เหมือนกันก็เท่ากับว่ารัฐได้ปฏิบัติโดยขัดต่อหลักแห่งความเสมอภาค ในกรณีนักโทษซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลอันเนื่องมาจากการกระทำความผิด มิได้อยู่ในสถานะเดียวกับบุคคลธรรมดา โดยทั่วไปอันที่จะอ้างหลักแห่งความเสมอภาคในการที่จะได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันกับบุคคลทั่วไปได้ อย่างไรก็ตาม นักโทษยังสามารถที่จะอ้างหลักแห่งความเสมอภาคได้เสมอกับบุคคลที่อยู่ในสถานะนักโทษด้วยกัน (เทิดศักดิ์ บุญยไวโรจน์, 2541, หน้า 23-24)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 36 บัญญัติรับรองเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน ในทางที่ชอบด้วยกฎหมายของบุคคล การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งที่สื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 37 ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองบุคคลในการนับถือศาสนาไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา นิยาย

ศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่พลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” และวรรคสองบัญญัติว่า “ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมิควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธิในทางศาสนาหรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแต่ต่างจากบุคคลอื่น”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้ในมาตรา 41 ความว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 มาตรา 22 บัญญัติว่า “นักโทษเด็ดขาดต้องทำงานตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำ” จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นว่าหลักเกณฑ์การให้นักโทษเด็ดขาดทำงานตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำไม่รวมถึงผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาระหว่างการพิจารณาของศาลด้วย และหลักเกณฑ์การให้นักโทษทำงานตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายราชทัณฑ์จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎกระทรวงมหาดไทย กล่าวคือ งานที่ให้นักโทษทำต้องคำนึงถึงกำหนดโทษ ความแข็งแรงของร่างกาย สติปัญญา อุปนิสัย ฝีมือหรือความรู้ความชำนาญ ผลในทางเศรษฐกิจ ผลในทางอบรมและสภาพการณ์แห่งเรือนจำ และนักโทษเด็ดขาดอายุต่ำกว่า 25 ปี ให้คำนึงถึงการศึกษาและอบรมเป็นพิเศษ เรื่องสิทธิเกี่ยวกับการใช้แรงงานของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในปัจจุบัน ยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพและอนามัยของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในการทำงาน ดังจะเห็นได้จากรายงานพิเศษของศูนย์รับเรื่องร้องเรียนสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่ามีผู้ร้องเรียนว่านักโทษถูกผู้คุมบังคับให้ทำกระดาดไหว้เจ้าซึ่งมีสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (รายงานพิเศษของศูนย์รับเรื่องร้องเรียน ฉบับที่ 6/2546 เรื่องสรุปผลการรับเรื่องร้องเรียนกรณีผู้ต้องหา ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา นักโทษ ร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 72 บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” มาตรา 72 วรรคสอง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ” และวรรคสามบัญญัติว่า “การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” การที่บุคคลมีหน้าที่ไปใช้เลือกตั้ง

เกี่ยวกับกรณีนี้ยังมีประชาชนคนไทยส่วนหนึ่งที่ถูกลืม และทางรัฐบาลไม่ได้มองเห็นความสำคัญของพวกเขาเหล่านั้น นั่นก็คือผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญา ซึ่งถูกจำคุกและฝากขังอยู่ในเรือนจำ หรือตามสถานี่ตำรวจต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีและศาลยังไม่ได้ตัดสิน บางคนต้องถูกขังอยู่ในเรือนจำเป็นเวลานานศาลยังไม่ได้ตัดสินคดีก็ยังมี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดถึงสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของบุคคล โดยบุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งดังนี้

1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 99 (1))

2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 99(2))

3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 99(3))

4) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 99 วรรคสอง)

และบุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

1) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 100 (1))

2) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 100 (2))

3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 100 (3))

4) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 100 (4))

ซึ่งผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา จำเลยในคดีอาญาเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ไว้ในมาตรา 100 บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ (3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่า การวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเปรียบเทียบหลักประกันสิทธิผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาตามกฎหมายไทย กับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาไว้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและกฎหมายต่างประเทศไทยแล้ว มีเพียงบทบัญญัติบางประการที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น การจัดบริการอาหาร การลงโทษ เป็นต้น แม้ว่าทางปฏิบัติของเรือนจำไทยจะให้ความคุ้มครองผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาตามมาตรฐานสากล การวิจัยต่าง ๆ จึงเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลต่อไป อย่างไรก็ตามการวิจัยเหล่านี้ทำการศึกษาหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในทุก ๆ ด้านว่ามีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาอย่างไร สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและกฎหมายต่างประเทศหรือไม่เพียงใด และควรแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายข้อใดบ้าง จึงเป็นการศึกษาในลักษณะกว้าง ทำให้ทราบถึงการคุ้มครองสิทธิในด้านต่าง ๆ ของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในภาพรวม แม้บางโครงการจะศึกษาแนวทางปฏิบัติด้วยก็เป็นประเด็นที่ยังไม่ได้ศึกษาในด้านสิทธิการดำรงชีวิตอีกมากนัก ประกอบกับแนวปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำมากขึ้น

2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบัญญัติไว้ใน ส่วนที่ 4 ว่าด้วยผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนี้

มาตรา 23 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

มาตรา 24 ในการเลือกตั้งครั้งใด ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้เนื่องจากมีเหตุอันสมควร ให้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่อบุคคลซึ่งคณะกรรมการ การเลือกตั้งแต่งตั้งไว้ประจำแต่ละเขตเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ในกรณีที่บุคคลซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งพิจารณาเห็นว่าเหตุที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งแจ้งนั้นมีเหตุอัน สมควร ให้รับแจ้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทราบไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันเลือกตั้ง

ระเบียบการพิจารณาการแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในการนี้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดรายละเอียดของเหตุที่ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งไว้เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาของบุคคลซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งไว้ด้วย

ในการแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะทำเป็นหนังสือชี้แจงเหตุดังกล่าวและมอบหมายให้บุคคลใดไปยื่นต่อบุคคลซึ่งคณะกรรมการ การเลือกตั้ง แต่งตั้งแทนหรือจัดส่งหนังสือชี้แจงเหตุนั้นทางไปรษณีย์ก็ได้

ในกรณีที่บุคคลซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่า เหตุที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งแจ้งนั้นมิใช่เหตุอันสมควรให้รับแจ้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทราบภายในสามวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ได้รับแจ้งตามวรรคสาม มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดภายในสามสิบวันนับจากวันเลือกตั้ง

การแจ้งเหตุ การพิจารณาการแจ้งเหตุและการอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง วรรคสามหรือวรรคสี่ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาใน การนี้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดรายละเอียดของเหตุที่ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่อาจไปใช้ สิทธิเลือกตั้งไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาของบุคคลซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งไว้ ด้วย

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือบุคคลซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายปิด ประกาศรายชื่อบุคคลที่จะรับแจ้งเหตุสถานที่ที่จะรับแจ้งเหตุ และวิธีการแจ้งเหตุไว้ ณ ศาลากลาง จังหวัดที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาลที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และเขตชุมชนหนาแน่นที่เห็นสมควร

มาตรา 25 เมื่อครบกำหนดหกสิบวันนับจากวันเลือกตั้งให้บุคคลที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งตามมาตรา 24 วรรคหนึ่ง ประกาศรายชื่อผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุ ตามมาตรา 24 หรือแจ้งเหตุไว้แล้วแต่เหตุนั้นมิใช่เหตุอันสมควร

ในกรณีที่ประกาศรายชื่อตามวรรคหนึ่งมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง ให้ผู้ มีส่วนได้เสียยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อดำเนินการแก้ไขตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 26 ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว แต่เหตุนั้นมิใช่เหตุอันสมควร หรือ เป็นผู้ที่มิรายชื่อในประกาศตามมาตรา 25 ให้ถือว่าผู้นั้นเสียสิทธิดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
- (2) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการสรรหาเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

(3) สิทธิสมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่มาตรา 27 การเสียสิทธิตามมาตรา 26 ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ในกรณีที่มีการโต้แย้งการเสียสิทธิตามวรรคหนึ่งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพร้อมหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งถัดมาแล้ว ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจารณาคำร้องเพื่อมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องและการพิจารณาคำร้องตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 28 บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและได้แจ้งเหตุแห่งความจำเป็นซึ่งเป็นเหตุอันสมควรย่อมได้รับสิทธิการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มาตรา 23 บัญญัติว่า “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญก็คือมาตรา 99 มีดังนี้

- 1) ผู้มีสัญชาติไทย (ถ้าแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี)
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง และ
- 3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง

ส่วนผู้ที่มีลักษณะต้องห้ามตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนั้นก็คือตามมาตรา 100 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีดังนี้

- 1) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช
- 2) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
- 3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
- 4) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

3. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมีบัญญัติไว้ใน มาตรา 33 บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้ว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันเลือกตั้ง และ

(4) คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

ในกรณีที่มีการย้ายทะเบียนบ้านออกจากเขตเลือกตั้งหนึ่งไปยังอีกเขตเลือกตั้งหนึ่งภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกัน อันทำให้บุคคลมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี นับถึงวันเลือกตั้ง ให้บุคคลนั้นมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้าย เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี”

ส่วนบุคคลที่ต้องห้ามไม่ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 34 ว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

(1) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

(5) มีลักษณะอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด”

ในกรณีที่ไปเลือกตั้งได้ตามมาตรา 35 บัญญัติว่า “ผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 33 และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 34 มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เว้นแต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้แจ้งเหตุดังต่อไปนี้ต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็ได้

(1) เจ็บป่วย ไม่ว่าถึงขนาดต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลหรือไม่

(2) มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สะดวกในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

(3) มีอายุเกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(4) ไม่อยู่ในภูมิลำเนาในเวลาเลือกตั้ง

(5) เหตุอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งรับผิดชอบในการจัดให้มีการเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน โดยจะจัดส่งหนังสือแจ้งเหตุผ่านทางไปรษณีย์ก็ได้ ในการนี้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบันทึกเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งไว้ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเก็บหนังสือแจ้งเหตุนี้ไว้เป็นหลักฐาน

การแจ้งเหตุตามวรรคสองไม่เป็นการตัดสิทธิผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง”

มาตรา 36 ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นทำหนังสือแจ้งเหตุดังกล่าวต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในเจ็ดวันนับแต่วันเลือกตั้ง และให้นำความในมาตรา 35 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับหนังสือแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่งแล้วให้ทำการตรวจสอบหลักฐานการลงคะแนนเลือกตั้ง ถ้าพบว่ามีผู้มาแสดงตนและลงคะแนนเลือกตั้งแทนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาว่าจะสมควรมีคำสั่งให้เพิกถอนผลการเลือกตั้งหรือไม่

มาตรา 37 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคหนึ่งหรือมาตรา 36 วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นเสียสิทธิดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
- (2) สิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- (3) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
- (4) สิทธิสมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- (5) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น
- (6) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเสียสิทธิตามวรรคหนึ่งให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

4. พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หมายถึง กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต่อเนื่องนับจากที่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำไปจนถึงปล่อยตัวผู้ต้องขังจึงครอบคลุมถึงภารกิจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งในด้านการจัดบริการอบรมแก้ไขและการดูแลควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบวินัยและไม่หลบหนีภายใต้หลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2475 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจนกฎกระทรวงมหาดไทยที่ออกตามมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาขั้นตอนและมาตรการในการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้เป็น 3 ช่วงได้แก่

- 1) การรับตัวผู้ต้องขัง
- 2) การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในขณะที่อยู่ในเรือนจำ
- 3) การปล่อยตัวผู้ต้องขัง ซึ่งให้หมายรวมถึงในกรณีที่ผู้ต้องขังเสียชีวิต

ซึ่งเรือนจำนั้น เป็นที่ซึ่งใช้ควบคุมกักขังผู้ต้องขังกับทั้งสิ่งที่ใช้ต่อเนื่องกันและให้หมายความรวมถึงที่อื่นใด โดยคำว่า “ผู้ต้องขัง” นั้น หมายความรวมถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขังและคนฝาก (มาตรา 4 (2)) “นักโทษเด็ดขาด” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลัง (มาตรา 4 (3)) “คนต้องขัง” หมายความว่า บุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายขัง (มาตรา 4 (4)) และ“คนฝาก” หมายความว่า บุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นโดยไม่มีหมายอาญา (มาตรา 4 (5)) ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาก็จะถูกส่งตัวมาที่เรือนจำ

ในการรับตัวผู้ต้องขัง ตามมาตรา 8 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานเรือนจำจะไม่รับบุคคลใด ๆ ไว้เป็นผู้ต้องขังในเรือนจำ เว้นแต่จะได้รับหมายอาญาหรือเอกสารอันเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ” ถ้าผู้ต้องขังมีเด็กอายุต่ำกว่าสิบหกปี อยู่ในความดูแลของตนคิดมายังเรือนจำ และปรากฏว่าไม่มีผู้ใดจะเลี้ยงดูเด็กนั้น จะอนุญาตให้เด็กนั้นอยู่ในเรือนจำภายใต้บังคับเงื่อนไขดังระบุไว้ในข้อบังคับที่อธิบดีตั้งขึ้น หรือจะส่งไปยังสถานที่อื่นใดอันได้จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษเพื่อการนี้ก็ได้ (มาตรา 9) เมื่อรับตัวผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาไว้แล้วต้องให้แพทย์ตรวจอนามัยและเจ้าหน้าที่ต้องจัดทำบันทึกดำเนินรูปพรรณ รายละเอียดแห่งคดี ครอบครัวและประวัติของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญานั้น

ในการแยกและย้ายผู้ต้องขัง มาตรา 11 บัญญัติว่า “รัฐมนตรีมีอำนาจแยกประเภทหรือชั้นของผู้ต้องขังและวางเงื่อนไขในการ ย้ายจากประเภทหรือชั้นหนึ่งไปยังอีกประเภทหรือชั้นหนึ่งโดยวิธีเลื่อนชั้นหรือลดลงตลอดจนการ ปฏิบัติต่าง ๆ สำหรับผู้ต้องขัง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “คนต้องขังและคนฝากให้แยกขังไว้ต่างหากจากนักโทษเด็ดขาดเท่าที่จะกระทำได้” ดังนั้นในการแยกตัวของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาก็ต้องแยกออกจากประเภทนักโทษเด็ดขาดด้วย

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 22 บัญญัติว่า “นักโทษเด็ดขาดต้องทำงานตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำ” จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นว่าหลักเกณฑ์การให้นักโทษเด็ดขาดทำงานตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำไม่รวมถึงผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาระหว่างการพิจารณาของศาลด้วย และหลักเกณฑ์การให้นักโทษทำงานตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายราชทัณฑ์จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎกระทรวงมหาดไทย กล่าวคือ งานที่ให้นักโทษทำต้องคำนึงถึงกำหนดโทษ ความแข็งแรงของร่างกาย สติปัญญา อุปนิสัย ฝีมือหรือความรู้ความชำนาญ ผลในทางเศรษฐกิจ ผลในทางอบรม และสภาพการณ์แห่งเรือนจำ และนักโทษเด็ดขาดอายุต่ำกว่า 25 ปี ให้คำนึงถึงการศึกษาและอบรมเป็นพิเศษ เรื่องสิทธิเกี่ยวกับการใช้แรงงานของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในปัจจุบันยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพและอนามัยของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในการทำงาน ดังจะเห็นได้จากรายงานพิเศษของศูนย์รับเรื่องร้องเรียนสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่ามีผู้ร้องเรียนว่านักโทษถูกผู้คุมบังคับให้ทำกระด้ายไหม้เจ้าซึ่งมีสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (รายงานพิเศษของศูนย์รับเรื่องร้องเรียน ฉบับที่ 6/2546 เรื่องสรุปผลการรับเรื่องร้องเรียนกรณีผู้ต้องหา ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา นักโทษ ร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน)

ปัญหาทางกฎหมายในการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาของต่างประเทศ

ปัญหาทางกฎหมายในการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาของต่างประเทศที่ผู้ศึกษาจะนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับปัญหาทางกฎหมายของไทยนั้น ผู้ศึกษาได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบสองประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเยอรมนี มีดังนี้

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ให้การเคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก ดังจะให้เห็นจากกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายกลาง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นของสหรัฐหรือมลรัฐต่าง ๆ ก็ตามจะต้องบัญญัติถึงสิทธิของประชาชนไว้เป็นสาระสำคัญ และเน้นไว้เป็นรากฐานสำคัญของรัฐธรรมนูญ ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญของหลายประเทศที่มักจะบัญญัติถึงอำนาจหรือโครงสร้างของรัฐไว้เป็นสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ส่วนสิทธิของประชาชนนั้นจะได้รับการกล่าวถึงเพียงเล็กน้อย เรือนจำเป็นสถาบันซึ่งมีหน้าที่นำตัวผู้กระทำความผิดไปลงโทษ และเนื่องจากการลงโทษจำคุกทำให้เกิดการจำกัดสิทธิของนักโทษตามมาอีกหลายประการ ดังนั้น จึงทำให้เรือนจำ

ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นสถาบันที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดว่า มีสภาพทารุณโหดร้าย หละหลวมในการควบคุม ไม่ค่อยได้รับผลในการดัดนิสัยนักโทษ ซึ่งในเรื่องนี้ทั้งศาลและนักวิชาการได้ถกเถียงกันมานานแล้ว ปัญหาเรื่องสิทธิของนักโทษก็คล้ายกับปัญหาสิทธิของชุมชนกลุ่มน้อยในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งหมด และปัญหาเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงพลังของสังคม การเมือง เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในสังคม (Alexander B. Smith and Warriet Pollack, 1972 p.238) ในสมัยแรก ๆ นั้น การคุมขังนักโทษอยู่ในสภาพที่เสื่อมทรามมาก ไม่มีมีการแบ่งแยกนักโทษออกเป็นประเภทไม่ว่าจะเป็นโดยเพศ อายุ หรือ ความร้ายแรงของการกระทำผิด นักโทษจะอยู่กันอย่างปะปนและสกปรกโสโครก ไม่ถูกสุขลักษณะ ทำให้คุกเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค นอกจากนั้นในที่คุมขังยังมีการเปิดขายสุราให้กับนักโทษด้วย นักโทษในสมัยนั้นไม่ได้รับสิทธิใด ๆ ดังจะเห็นได้จาก ค.ศ.1871 ผู้พิพากษาในรัฐเวอร์จิเนียได้พิพากษาไว้อย่างชัดเจนว่า “เพราะผู้ร้องหากระทำความผิดทางอาญา ฉะนั้น นอกจากเขาจะหมดเสรีภาพแล้ว เขายังหมดสิทธิ์ ส่วนตัวทั้งสิ้นนอกจากที่คุกอนุญาตให้ และเขาจะต้องตกเป็นทาสของรัฐตลอดเวลาหนึ่ง” กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ นักโทษเปรียบเสมือนทาสแห่งรัฐ (Slave of The State) นักโทษจะไม่มีสิทธิใด ๆ อันต่างไปจากทาสเลย ดังนั้น ถ้ามีการปฏิบัติต่อหรือคุมขังนักโทษที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญก็ไม่เป็นไร เพราะถือว่าผลประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของสังคมโดยส่วนรวมย่อมสำคัญกว่าสิทธิของนักโทษผู้ซึ่งเคยสร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคมมานานแล้ว

1.1 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ถือว่าเป็นประเทศที่ให้การรับรองทั้งสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง เช่นเดียวกับการรับรองสิทธิเสรีภาพของนักโทษ การรับรองสิทธิและเสรีภาพของนักโทษ การรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างกว้างขวางเช่นเดียวกับการรับรองสิทธิเสรีภาพของนักโทษ การรับรองสิทธิและเสรีภาพของนักโทษจะปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญและคำพิพากษาของศาล การตรวจสอบหรือการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของนักโทษในสหรัฐอเมริกา จะเป็นหน้าที่ของศาลยุติธรรมในการพิจารณาคดีของศาลเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของนักโทษ จะเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ ในอดีตศาลมีแนวทางปฏิบัติว่าจะไม่เข้าไปแทรกแซง ในการบริหารงานราชทัณฑ์ในระดับสหพันธรัฐและมลรัฐ หรือที่เรียกว่า “Hands off Doctrine” (กฤษกร บุญชนะเมธี, 2552, หน้า 27)

เนื่องจากศาลเห็นว่าเพื่อให้เจ้าพนักงานเรือนจำสามารถใช้ดุลยพินิจในการบริหารได้อย่างกว้างขวาง เพื่อความคล่องตัวและศาลเองก็ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้ หากเข้าไปแทรกแซง อาจทำให้การบริหารงานเรือนจำไม่เป็นไปตามเป้าหมายในการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจของนักโทษ ต่อมาได้มีการปรับปรุงแนวความคิดที่สำคัญต่อนโยบายการบริหารงานตุลาการ โดยการให้นักโทษ

สามารถนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลได้ สิทธิมนุษยชนของนักโทษมีการรับรองไว้ในบทบัญญัติของกฎบัตรแห่งสิทธิ (Bill of Rights) และกฎบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองของสหพันธรัฐ (Federal Civil Right Act) ซึ่งนักโทษอาจร้องขอต่อศาลได้ถ้าถูกจำกัดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ นักเคลื่อนไหวเพื่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในสหรัฐอเมริกาเห็นว่านักโทษมีสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชนซึ่งอยู่ภายนอกเรือนจำทุกประการ ยกเว้นการใช้สิทธินั้นจะขัดกับการปฏิบัติงานของเรือนจำ ดังนั้น เรือนจำต้องแสดงผลว่าเหตุใดจึงมีความจำเป็นต้องตัดสิทธิบางประการของนักโทษมากกว่าที่จะให้นักโทษเป็นผู้กล่าวอ้าง เหตุใดคนไม่ควรจะถูกตัดสิทธิ เช่น การถูกจำกัดสิทธิในการเยี่ยมของทนายความ คู่สมรส การสื่อสารทางจดหมายกับโลกภายนอก เป็นต้น สิทธิของนักโทษจะมีมากน้อยประการใดศาลจะเป็นผู้ตีความว่าสิทธิประการใดเป็นสิทธิที่นักโทษจะพึงได้รับตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และโดยที่รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาได้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นนักโทษจะได้รับความคุ้มครองให้มีสิทธิตามกฎหมายอย่างกว้างขวางด้วยเช่นกัน นอกจากกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้ว แนวคำพิพากษาศาลสูงก็ถือเป็นหลักที่ใช้ในการพิจารณาถึงการยอมรับสิทธิของนักโทษเช่นเดียวกัน เนื่องจากระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) ถือว่าแนวคำพิพากษาของศาลสูงนั้นเป็นหลักที่ใช้ในการตัดสินคดีได้เช่นเดียวกับกฎหมายลายลักษณ์อักษร

ศาลสหรัฐอเมริกาได้พยายามที่จะกำหนดขอบเขตการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาตามกฎบัตรแห่งสิทธิ (Bill of rights) และสิทธิตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา 14 (กฤษฎีกา บัญชณะเมธี, 2552, หน้า 28) หลังจากที่บุคคลนั้นต้องโทษจำคุก สิทธิดังกล่าวได้แก่ สิทธิเสรีภาพในการพูด เสรีภาพที่จะไม่กระทำการทารุณกรรมและการลงโทษโดยผิดกติกา สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยชอบธรรม และได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโดยเสมอภาค คำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาและแนวทางปฏิบัติในเรือนจำเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาพอสรุปได้ คือ มีการนำหลักกฎหมายปกครองมาปรับใช้อย่างกว้างขวางในงานราชการ การกำหนดหลักเกณฑ์และกฎข้อบังคับต่าง ๆ มีโครงสร้างที่วางหลักประกันว่าการกำหนดนโยบายจะต้องกระทำโดยเปิดเผย การตัดสินใจใด ๆ จะอยู่ภายใต้การตรวจสอบของฝ่ายบริหาร และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังกล่าวจะต้องมีความสมดุลระหว่างความจำเป็นในการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตราหนึ่งและสิทธิตามรัฐธรรมนูญอื่นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยในเรือนจำ

สภาพของเรือนจำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำรงชีพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาคดีที่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาฟ้องร้องต่อศาลสหรัฐอเมริกา มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะการฟ้องร้องให้แก้ไขสภาพที่เลวร้ายในเรือนจำและการคุ้มครองสิทธิภายใต้

กฎหมายของรัฐ (กฤษฎกร บุญชนะเมธี, 2552, หน้า 28) หลักประกันสิทธิในเรื่องนี้และพื้นฐานของคำฟ้องเกิดจากบทแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 8 ซึ่งบัญญัติห้ามการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายผิดปกติ รวมทั้งการอ้างบทแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 14 ประกอบด้วยประเด็นที่นักโทษฟ้องเจ้าพนักงานและเรือนจำมากที่สุด ได้แก่ การกระทำทารุณกรรมทางร่างกาย สภาพของห้องขังเดี่ยว การลงโทษที่ปราศจากเหตุที่เหมาะสม นักโทษถูกทำร้ายร่างกายจากนักโทษอื่น โดยเจ้าหน้าที่มิได้คุ้มครอง และการไม่ได้รับการรักษาพยาบาล ในปัจจุบันหลักประกันตามมาตรา 8 มีขอบเขตการควบคุมการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาดังนี้

1) การลงโทษอาจถือได้ว่าทารุณโหดร้ายและผิดปกติถ้าการกระทำนั้นไร้มนุษยธรรมในตัวเอง หรือ “กระทบต่อจิตสำนึก” ตามความหมายที่บัญญัติไว้ในบทแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 8

2) การลงโทษอาจถือได้ว่าทารุณโหดร้ายและผิดปกติและฝ่าฝืนบทแก้ไขมาตรา 8 ได้ ถ้าการลงโทษนั้นไม่ได้สัดส่วนกับความผิดที่ถูกลงโทษ หรือนัยหนึ่งการลงโทษนั้นรุนแรงกว่าความผิดที่ได้กระทำ

3) ศาลอาจเห็นว่าการใช้มาตรการลงโทษฝ่าฝืนบทแก้ไขมาตรา 8 ได้ ถ้าการลงโทษนั้นรุนแรงเกินความจำเป็นในการบรรลุเป้าหมายของงานราชทัณฑ์ที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ศาลอุทธรณ์สหรัฐ (Circuit Court) ได้มีคำพิพากษาในคดีสำคัญ 2 คดี เกี่ยวกับการลงโทษร่างกายของนักโทษ ในคดี Talley V. Stephens, 1965 และ Jackson V. Bishop, 1968 ซึ่งทั้งสองคดีศาลได้พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการเขียนนักโทษในเรือนจำ รวมทั้งการใช้เชือกหนัมนักโทษอันเป็นการลงโทษทางวินัยในคดีแรกศาลอุทธรณ์ได้วางข้อจำกัดการลงโทษทางร่างกาย ส่วนในคดีหลังศาลอุทธรณ์ได้พิพากษาให้การเขียนนักโทษขัดต่อบทแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 8 โดยศาลให้เหตุผลว่าการลงโทษทางกายไม่อาจควบคุมการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐได้ ตราบใดที่ยังอนุญาตให้ใช้วิธีการดังกล่าวในการลงโทษนักโทษในเรือนจำ การคุ้มครองสิทธิในการพูดและการสมาคม เป็นหลักประกันที่ต้องคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัยในเรือนจำด้วย ในกรณีที่มีการจำกัดเสรีภาพข้อบังคับของเรือนจำจะต้องมีมาตรการในการจำกัดสิทธิให้น้อยที่สุด เช่น การอนุญาตให้นับถือศาสนา แต่ห้ามการประกอบกิจการศาสนาย่อมไม่อาจกระทำได้ เป็นต้น หรืออาจกระทำได้แต่ต้องไม่เป็นอันตรายต่อเรือนจำ การไม่อนุญาตจะต้องแสดงเหตุผลเพื่อนักโทษจะสามารถอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงต่อไปได้ เรือนจำหลายรัฐในสหรัฐฯ ให้นักโทษจัดพิมพ์หนังสือ และให้โอกาสเผยแพร่ในเรือนจำได้ในขอบเขตจำกัด และภายใต้การควบคุม เช่น เรือนจำมินิสโซตาแห่งสติลวอเตอร์ ในรัฐเซเนกอน เป็นต้น สิทธิในการนับถือศาสนาของพลเมืองสหรัฐฯ บัญญัติไว้ในบทแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 1 เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของพลเมืองรวมทั้งผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในเรือนจำ นักโทษมีสิทธิปฏิบัติกิจทางศาสนา และพบกับนักบวช

ในศาสนาของตนได้เป็นการส่วนตัว รวมทั้งการรวมกลุ่มในทางศาสนาได้ ถ้าจำนวนของผู้ต้องหา และจำเลยในคดีอาญาที่สนใจจะรวมกลุ่มกัน นอกจากนี้นักโทษยังได้รับการอนุญาตให้มีหนังสือคำ สอนไว้ในห้องขังได้สวมใส่เครื่องแต่งกายทางศาสนาและได้รับคำสอนทางไปรษณีย์ได้ด้วย

ศาลสหรัฐฯ ได้ขยายขอบเขตของสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา ให้ได้รับการ เยี่ยมและการติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น ศาลสูงสุดได้มีคำพิพากษา ห้ามการตรวจจดหมายที่ ส่งออกจากเรือนจำรวมทั้งห้ามการจำกัดสิทธิการติดต่อกับทางจดหมายระหว่างนักโทษกับบุคคลที่ อยู่นอกเรือนจำ การตรวจจดหมายที่ส่งเข้ามาในเรือนจำให้กระทำได้ แต่ห้ามอ่านข้อความใน จดหมาย รวมทั้งอนุญาตให้ทำการตรวจด้วยอุปกรณ์และการสัมผัสด้วยมิได้ เรือนจำควรจัดให้มี ตัวแทนของนักโทษสังเกตการณ์การปฏิบัติในห้องไปรษณีย์ของเรือนจำ แต่จะหมายจาก ทนายความให้เปิดตรวจได้ต่อนักโทษเท่านั้น

การตรวจสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่ส่งให้นักโทษในเรือนจำให้กระทำได้เท่าที่จำเป็น เพื่อค้นหา สิ่งของผิดกฎหมาย หรือสิ่งพิมพ์ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งฝ่าฝืนข้อบังคับ และระเบียบของเรือนจำ การใช้ โทรศัพทในเรือนจำ นักโทษได้รับอนุญาตให้ใช้โทรศัพท์สาธารณะที่ติดตั้งในเรือนจำได้สัปดาห์ ละ 2-3 นาที รวมทั้งการใช้โทรศัพท์ฉุกเฉิน เช่น การติดต่อทนายความ เป็นต้นในเรือนจำหลายแห่ง ในสหรัฐฯ ได้ติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะสำหรับนักโทษโดยเฉพาะ แต่ในบางแห่งนักโทษได้รับ อนุญาตให้ใช้โทรศัพท์สาธารณะได้ครั้ง 15 นาที โดยค่าใช้จ่ายของนักโทษเอง (กฤษกร บุญชนะเมธี, 2552, หน้า 30)

การเยี่ยมนักโทษในเรือนจำได้รับการขยายเวลาได้มากขึ้น และสะดวกยิ่งขึ้นในวัดหยุด หรือเวลาเย็น ข้อจำกัดในเรื่องจำนวนและการแต่งกายของผู้มาเยี่ยมได้ถูกยกเลิก แต่ผู้มาเยี่ยมจะ ได้รับการตรวจค้นร่างกาย และอาจถูกค้นและยึดทรัพย์สินจากการตรวจสิ่งของที่ผิดกฎหมาย รวมทั้งการรักษาความปลอดภัยในเรือนจำได้ อย่างไรก็ตาม การค้นหาและยึดทรัพย์สินควรมี หลักเกณฑ์ที่ชัดเจนตามหลักประกันสิทธิในรัฐธรรมนูญแก้ไขที่ 4 และที่ 5 เรือนจำในสหรัฐฯ ได้ กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการค้น การยึดสิ่งของ รวมทั้งการสังเกตหรือค้นห้องขังโดยใช้เครื่องมือ อิเล็กทรอนิกส์ด้วย เช่น การค้นและการยึดสิ่งของในห้องขังจะต้องมีหลักฐานรายงาน และได้รับ อนุญาตจากผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการค้นหาและยึดของนักโทษเมื่อการค้นและยึด สิ่งของสิ้นสุดลง

ในการค้นตัวนักโทษเจ้าหน้าที่เรือนจำอาจกระทำได้ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควร เช่น สงสัยว่านักโทษมีอาวุธ เป็นต้น ส่วนการตรวจค้นร่างกายอย่างละเอียดเจ้าหน้าที่จะต้อง ได้รับ อนุญาตจากผู้บังคับบัญชาเป็นหนังสือแห่งการค้น ยกเว้นการค้นในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือการค้น ภายหลังการเยี่ยม หรือกลับจากการทำงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องเสนอรายงานการค้นหรือการยึด

สิ่งของเช่นเดียวกับการคันอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การคันหรือยัดสิ่งของของนักโทษ ซึ่งจะทำให้ นักโทษถูกดำเนินคดีในศาลหรือได้รับการพิจารณาโทษทางวินัยจะต้องเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับของเรือนจำ ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิของนักโทษอย่างชัดเจน ตามบทแก้ไขที่ 4 รัฐธรรมนูญ นักโทษจะต้องได้รับการแจ้งสิทธิด้วยว่าเขาอาจดำเนินคดีแพ่งหรือเรียกค่าเสียหายจากการละเมิดสิทธินั้นได้

ในกรณีที่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาถูกสอบสวนในความผิดใด อันนำไปสู่การ ดำเนินคดีในศาลของรัฐหรือศาลสหรัฐฯ หรือสูญเสียสิทธิเนื่องจากการถูกลงโทษทางวินัย เขา จะต้องได้รับการแจ้งสิทธิตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับผู้ต้องหาในคดีอาญาด้วย เช่น สิทธิที่จะไม่ให้ การ สิทธิในการมีทนายความและไม่ถูกบังคับให้การรับสารภาพ ยกเว้น การรับสารภาพกระทำด้วยความสมัครใจ

ในประการสุดท้าย ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวนักโทษในเรื่องการต้องโทษจำคุก การพัก การลงโทษ และการคุมประพฤติจะเป็นที่รับรู้เฉพาะเจ้าพนักงานเรือนจำและเจ้าหน้าที่ หรือนัก สังคมสงเคราะห์ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ส่วนตัวนักโทษและทนายความของเขามีสิทธิได้รับทราบข้อมูล เกี่ยวกับตัวเขาทั้งหมด

ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการจำแนกประเภทตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ไว้เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาตั้งแต่การเข้ามาในเรือนจำ โครงการศึกษา อบรม และการแก้ไขบำบัดตลอดระยะเวลาที่ต้องโทษในเรือนจำ ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา ควรได้รับโอกาสในการเลือกโครงการที่กำหนดให้ด้วยตนเอง หรือพบกับคณะกรรมการจำแนก ประเภท เพื่อแสดงความเห็นและเหตุผลประกอบคำขอในโครงการที่ตนถูกกำหนดให้กระทำ นอกจากนี้ เรือนจำจะต้องมีกฎเกณฑ์การจำแนกที่ชัดเจน และให้ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญามี ส่วนร่วมด้วย รวมทั้งมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาที่ทันสมัยอยู่เสมอ

เรือนจำควรจะมีมือกับส่วนราชการอื่น ในการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติใน เรือนจำเกี่ยวกับการใช้ชีวิต การทำงาน และอนามัยและสภาพของเรือนจำเช่นเดียวกับมาตรฐานของ ชุมชนและสังคม เว้นแต่จะมีเหตุผลในเรื่องการรักษาความปลอดภัยในเรือนจำ เรือนจำจะต้อง กำหนดความผิดและโทษ และวิธีการในการดำเนินการต่อผู้กระทำความผิดอย่างชัดเจน นับตั้งแต่ การกล่าวหา หากพิจารณาและการลงโทษทางวินัย รูปแบบการกำหนดความผิดและโทษในรายงาน การวิจัยที่สำคัญฉบับหนึ่ง ได้แบ่งความผิดออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) ความผิดซึ่งร้ายแรงที่จะต้องถูกดำเนินคดีในศาลยุติธรรมเท่านั้น เช่น ฆ่าคนตาย
- 2) ความผิดร้ายแรงซึ่งจะต้องถูกต้องโทษภายในเรือนจำ เนื่องจากฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับของเรือนจำ เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ

3) ความผิดฝ่าฝืนข้อบังคับของเรือนจำไม่ร้ายแรง เช่น ทะเลาะวิวาท หรือทำร้ายร่างกาย

4) ความผิดฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับเล็กน้อย เช่น ก่อความวุ่นวาย

5) ความผิดเล็กน้อย เช่น การละเมิดสิทธิพิเศษ

ความผิดต่าง ๆ อาจจำแนกได้เป็น ความผิดต่อบุคคล ทรัพย์สิน ระเบียบข้อบังคับของเรือนจำ การกระทำที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย หรือขัดขวางการลงโทษทางวินัย การลงโทษอาจกระทำตั้งแต่เบาที่สุด เช่น เสียคะแนนความประพฤติไปจนถึงขั้นใช้มาตรการควบคุมอย่างเข้มงวดที่สุด หลักเกณฑ์การลงโทษทางวินัย จะต้องกำหนดให้เป็นมาตรฐานในการดำเนินคดีด้วยความเป็นธรรม ตามขั้นตอนของระเบียบกฎหมายซึ่งศาลสหรัฐฯ ได้วางแนวทางไว้แล้ว

ประการแรก หลักเกณฑ์นี้จะต้องเป็นที่เข้าใจของนักโทษ และเจ้าพนักงานเรือนจำโดยจัดทำเป็นคู่มือแนะนำเผยแพร่

ประการที่สอง หลักเกณฑ์นี้จะเป็นหลักประกันความรับผิดชอบและความแน่นอนในการพิจารณาความผิดวินัยของนักโทษ การกักขังนักโทษทางวินัยจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาก่อน

ประการสุดท้าย หลักเกณฑ์การพิจารณาโทษทางวินัยจะต้องมีวิธีการพิจารณาที่เป็นธรรม การพิจารณาโทษทางวินัยจะต้องกระทำโดยคณะกรรมการ (Hearing Board) ซึ่งประกอบด้วยบุคคลภายนอกเป็นประธานกรรมการ จะต้องหมั่นเวียนระหว่างเจ้าพนักงานเรือนจำ เพื่อเป็นหลักประกันว่าคณะกรรมการจะมีความเป็นอิสระและเป็นกลางอย่างแท้จริง เรือนจำจะจัดให้มีการรับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับสภาพ และนโยบายของเรือนจำ เช่น การอนุญาตให้ยื่นคำร้องต่อผู้บัญชาการเรือนจำ การขอให้ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายของเรือนจำ ในกรณีที่นักโทษไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของทั้งหมดยื่นคำร้องต่อผู้บัญชาการเรือนจำจะต้องจัดให้มีการพิจารณาหรือไต่สวนคำร้อง การไม่รับพิจารณาคำร้องจะต้องแสดงเหตุผลประกอบด้วย การพัฒนาสิทธิผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในเรือนจำสหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มในการรับรองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการบัญญัติกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำ การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา การคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญเท่าที่ไม่ขัดแย้งกับการลงโทษจำคุก และการรักษาความปลอดภัยในเรือนจำ มาตรการบางอย่าง เช่น การเยี่ยมและการอนุญาตให้อยู่ร่วมกันกับคู่สมรสตามลำพังและการคุ้มครองสิทธิสำหรับพลเมืองโดยทั่วไป ตามที่บัญญัติไว้ในบทแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 4 และ 5 จะนำมาปรับใช้กับผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในเรือนจำได้มากขึ้นเพียงใด เป็นต้น

ส่วนสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งว่า “บุคคลผู้ได้รับคำตัดสินว่าได้กระทำอาชญากรรมใด ๆ จะไม่ถูกเพิกถอนสิทธิในการเลือกตั้งทั้งโดยกฎหมาย และโดยพฤตินัยนักโทษจะได้รับการอนุญาตให้ออกเสียงเลือกตั้งในภูมิภาคที่อยู่อาศัยครั้งสุดท้ายก่อนถูกคุมขัง อย่างไรก็ตามนักโทษจะไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ที่พักอาศัย หรือภูมิภาคในการใช้เลือกตั้งในเขตซึ่งเขาถูกตัดสินจำคุก” (Palmer, 1985 p.946) แต่กฎหมายในรัฐส่วนมากของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติว่า นักโทษหมดสิทธิในการเลือกตั้งในมลรัฐ และของรัฐบาลกลางในระหว่างที่ถูกคุมขัง (เจลิมซัย อินทรกำแหง, 2551, หน้า 42-43) ในสหรัฐอเมริกาบุคคลที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกจะถูกจำกัดคุณสมบัติให้มีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เป็นไปตามเงื่อนไขของแต่ละมลรัฐกำหนด (พรชัยวัฒน์ พูนทองพันธ์, 2553, หน้า 86) เช่น ในมลรัฐอลาสก้าบุคคลที่รับโทษจำคุกในความผิดฆ่าผู้อื่น ช่มชืดกระทำชำเรา ปล้นทรัพย์ ลักพาตัว ร่วมประเวณีในเครือญาติ วางเพลิง ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ลักทรัพย์ ปลอมเอกสาร มลรัฐนิวเจอร์ซีย์บุคคลที่ได้รับโทษจำคุกในความผิดอาญาร้ายแรง และศาลพิพากษาให้ประหารชีวิตหรือจำคุก (พรชัยวัฒน์ พูนทองพันธ์, 2553, หน้า 91-92)

2. ประเทศเยอรมนี

วัตถุประสงค์สำคัญในการควบคุมเพื่อให้ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาได้รับการแก้ไขฟื้นฟูสามารถกลับเข้าสู่สังคมอย่างผู้ที่มีความรับผิดชอบ และไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาควรมีชีวิตอยู่ในเรือนจำอย่างปกติสุขที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อมิให้เขาได้รับผลร้ายจากการต้องโทษจำคุกและสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ (Kommers, Donald P. The Constitutional Jurisprudence of The Federal Republic of Germany, London: Durhan, 1977) สถานะของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในเรือนจำ นอกจากจะถูกจำกัดอิสรภาพและต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของเรือนจำแล้ว ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาจะมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขฟื้นฟูตนเองโดยได้รับการส่งเสริมให้กระทำความสมัครใจ

สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในประเทศเยอรมนี

เมื่อผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาตามคำพิพากษาของศาลได้ถูกนำตัวไปยังเรือนจำแล้ว มีสิทธิและหน้าที่ดังนี้ ได้รับการสอบถามชื่อ ที่อยู่ สัญชาติ ศาสนา สถานภาพสมรส อาชีพ ฯลฯ ได้รับการตรวจร่างกายจากแพทย์ ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา (นักโทษ) โดยได้รับแจกเอกสารหรือหนังสือคู่มือ ได้รับการสอบถามสถานะทางครอบครัว บุคคลซึ่งต้องอุปการะเลี้ยงดู หรือความจำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างใด ๆ ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาจะได้รับการสอบถามเกี่ยวกับโครงการแก้ไขฟื้นฟูที่กำหนดให้

หลังจากตรวจร่างกายและการตรวจทางสังคม (การจำแนกประเภท) โครงการแก้ไขบำบัดจะมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ การควบคุมตัวไว้ในเรือนจำแบบเปิดหรือแบบปิด การโอนไปยังทัณฑสถานบำบัดทางสังคม การแบ่งกลุ่มที่พ้องอาศัยและการแบ่งกลุ่มแก้ไขฟื้นฟู การทำงาน การฝึกอาชีพและการฝึกอาชีพขั้นสูงหรือการฝึกงานสำหรับอาชีพใหม่ การเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มาตรการเยียวยาพิเศษและโครงการแก้ไขฟื้นฟู เจื่อนใจในการได้รับการผ่อนผันในการควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ มาตรการสำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนการปลดปล่อย โครงการแก้ไขฟื้นฟูจะขึ้นอยู่กับตัวผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาแต่ละคน ระยะเวลาการอบรม ความก้าวหน้าในการแก้ไขฟื้นฟู และผลการศึกษาด้านบุคลิกภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา โดยปกติผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาจะทำงาน ได้รับการฝึกอาชีพ หรือการแก้ไขฟื้นฟู รวมทั้งการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เว้นแต่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาที่เป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นหรืออยู่ภายใต้การบังคับในเรื่องระเบียบวินัย ในเวลากลางคืนนักโทษจะอยู่ในห้องขังที่จัดไว้เฉพาะของตน และอาจมีสิ่งของส่วนตัวไว้ในห้องขังได้ ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาที่ถือว่ารับอนุญาตให้อยู่ร่วมกับผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาอื่นได้ ถ้าเขาต้องการความช่วยเหลือ หรือเพราะความจำเป็นทางสุขภาพ หรือไม่สามารถอยู่คนเดียวได้โดยไม่เป็นอันตรายต่อตนเอง

ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาจะได้รับอาหารที่มีส่วนประกอบทางโภชนาการครบถ้วน โดยผ่านการตรวจจากแพทย์ วันละ 3 มื้อ รวมทั้งอาจได้รับอาหารพิเศษ ถ้าได้รับคำแนะนำจากแพทย์ หรือการปฏิบัติตามลัทธิศาสนา อย่างไรก็ตาม กฎหมายอนุญาตให้ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาซื้ออาหารและสิ่งของเครื่องใช้ใช้อื่นได้ด้วยเงินของตนเอง

ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาจะได้รับเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่จำเป็นที่ทางเรือนจำจัดไว้ให้ รวมทั้งอาจขอเครื่องใช้สำหรับการทำความสะอาดร่างกาย เช่น สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน และหวี เป็นต้น

ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญามีสิทธิติดต่อกับบุคคลอื่นซึ่งอยู่นอกเรือนจำได้ ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งได้รับการส่งเสริมให้ติดต่อกับผู้อยู่ข้างนอกเรือนจำเท่าที่จะทำได้

ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญามีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมเยียนเป็นประจำ ระยะเวลาที่เยี่ยมเยียนอย่างน้อยเดือนละ 1 ชั่วโมง ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของเรือนจำ การเยี่ยมเยียนนอกจากนี้ควรได้รับอนุญาตและส่งเสริมเท่าที่จะทำได้ ถ้าหากการเยี่ยมเยียนนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาหรือการกลับเข้าสู่สังคม หรือการติดต่ออย่างอื่นที่ไม่อาจกระทำได้ทางจดหมาย ส่วนการเยี่ยมเยียนของทนายความที่ปรึกษาทนายความ หรือ โนตารี (Notary)

จะต้องได้รับอนุญาตจากเรือนจำ ข้อห้ามมิให้เยี่ยมจะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย และการรักษาความสงบของเรือนจำเท่านั้น

นอกจากนั้นผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญายังมีสิทธิติดต่อกับญาติพี่น้องทางจดหมายได้โดยไม่จำกัด การจำกัดมิให้ติดต่อทางจดหมายกับผู้ที่มีโชติญาติพี่น้องอาจกระทำได้อีกถ้าผู้อำนวยการเรือนจำเห็นว่าอาจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญา เพราะเกรงว่าการติดต่อทางจดหมายนั้นจะเป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา การตรวจจดหมายของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาอาจกระทำได้ โดยอาศัยเหตุผลทางด้านการรักษาความปลอดภัยและการรักษาความสงบในเรือนจำ และการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา แต่การติดต่อทางจดหมายที่ส่งไปยังทนายความหรือสมาชิกรัฐสภาทั้งของรัฐและของสหพันธรัฐ หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปจะกระทำมิได้ ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาอาจได้รับอนุญาตให้ใช้โทรศัพท์ทางไกลติดต่อและโทรเลขได้ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับในลักษณะนี้ (กฤษฎกร บุญชนะ-เมธี, 2552, หน้า 37)

ผู้อำนวยการเรือนจำอนุญาตให้ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาลา โดยอยู่ภายใต้การควบคุมหรือโดยอิสระได้ การลาโดยเหตุอื่นยกเว้นการเจ็บหนักห้ามมิให้อนุญาตเกินกว่า 7 วันในหนึ่งปี การติดต่อทางจดหมายเป็นสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา การรับและส่งจดหมายในเรือนจำจะต้องได้รับการบริการโดยไม่ชักช้า เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติอย่างอื่น โดยปกตินักโทษจะได้รับจดหมายที่ปิดผนึกพร้อมกับสิ่งของส่วนตัวทางไปรษณีย์ได้ การระงับจดหมายผู้อำนวยการเรือนจำอาจจะระงับมิให้ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาได้รับจดหมายและวัสดุได้ ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

1) ถ้าเห็นว่าจะเป็นการอันตรายต่อวัตถุประสงค์ในการรักษาความปลอดภัยหรือความสงบเรียบร้อยในการลงโทษจำคุกผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา หรือ

2) ข้อความในจดหมายถ้าเปิดเผยจะเป็นความผิดทางอาญา หรือมีโทษปรับตามกฎหมายปกครอง หรือ

3) มีข้อความที่เกี่ยวกับสภาพของเรือนจำ ที่คลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงอย่างมาก หรือบิดเบือนอย่างมาก หรือ

4) มีข้อความหมิ่นประมาทผู้อื่นอย่างร้ายแรง หรือ

5) ถ้าเป็นอันตรายต่อการอยู่ร่วมกันของสังคมของนักโทษ หรือ

6) ถ้าเขียนโดยใช้รหัสลับ อ่านไม่ออก อ่านไม่เข้าใจ หรือเขียนภาษาต่างประเทศโดยไม่มีเหตุผลอันควร

จดหมายที่ถูกระงับไม่ให้ส่งจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาทราบ หรือส่งคืนไปยังผู้ส่งจดหมายนั้น ในกรณีที่นักโทษเป็นผู้เขียนจดหมายที่ไม่เป็นจริงหรือคลาดเคลื่อน และเขายืนยันจะส่งให้ได้ ให้เจ้าหน้าที่เรือนจำมีหนังสือชี้แจงความจริงแบบไปพร้อมกับจดหมายนั้นด้วย

อย่างไรก็ตามความรู้ที่ได้มาจากผู้มาเยี่ยมหรือการติดต่อทางจดหมาย เจ้าหน้าที่จะใช้ความรู้นั้นเพื่อการรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยในเรือนจำ หรือเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาเท่านั้น และความรู้นี้จะต้องให้ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบทราบเท่านั้น

จากการศึกษาถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในสหรัฐอเมริกา และเยอรมัน เห็นว่าการรับรองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาจะปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ และคำพิพากษาของศาล การตรวจสอบและให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นหน้าที่ของศาลยุติธรรมจะเป็นผู้ตีความว่าสิทธิประการใดเป็นสิทธิที่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาพึงได้รับตามรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และพยายามที่จะกำหนดขอบเขตการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาจะสูญเสียสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เช่น สิทธิในการออกเสียงลงคะแนนในระหว่างจำคุก สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิทธิได้รับแต่งตั้งเป็นคณะลูกขุน และการครอบครองอาวุธปืน ศาลสหรัฐฯ ได้ตัดสินในทางที่ว่าสิทธิในการรวมตัว (Right to Association) อาจถูกยับยั้งได้ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่าอาจมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของเรือนจำหรือเป็นการขัดแย้งกับการลงโทษตามหลักทัณฑ์วิทยา ส่วนสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งกฎหมายในมลรัฐส่วนมากในสหรัฐอเมริกามีบัญญัติว่านักโทษหมดสิทธิเลือกตั้งในระหว่างคุมขัง (กฤษกร บุญชนะเมธี, 2552, หน้า 38)

เสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร ในประเทศสหรัฐอเมริกาและเยอรมนี ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาถูกจำกัดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารได้ด้วยเหตุผลเฉพาะกรณีที่จำเป็น เพื่อการรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของเรือนจำหรือความปลอดภัยของสาธารณชนเท่านั้น โดยทั่วไปการติดต่อกับบุคคลภายนอกเรือนจำจะต้องได้รับการส่งเสริม การได้รับการเยี่ยมจากบุคคลภายนอกนั้นนอกจากที่กฎหมายกำหนดไว้หากจะเป็นการส่งเสริมต่อการอบรมแก้ไข หรือการปรับตัวให้เข้ากับสังคม หรือมีความจำเป็นต่อสวัสดิภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา หรือครอบครัว ผู้ต้องโทษ จะได้รับอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมและการติดต่อทางจดหมายเพิ่มขึ้น ในการติดต่อทางจดหมายระหว่างนักโทษกับบุคคลภายนอกเรือนจำ การอ่านเพื่อตรวจหรือการยับยั้งจดหมายของรัฐจะต้อง

พิจารณาความปลอดภัยของเรือนจำ และการแก้ไขอบรมนักโทษเป็นสำคัญ ในประเทศเยอรมันมีความเห็นในทางที่ว่า การจำกัดจำนวนของจดหมายที่นักโทษส่งออก หรือรับจากบุคคลภายนอก เรือนจำ การจำกัดการเขียนจดหมายถึงหนังสือพิมพ์ หรือสำนักงานจัดหาผู้ หรือการติดต่อทางจดหมายที่ผ่านการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ หรือหนังสือวารสาร หรือการติดต่อทางจดหมายกับบุคคลที่ไม่รู้จักกับนักโทษน่าจะเป็นการขัดกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน นักโทษมีสิทธิที่จะส่งและรับจดหมายโดยไม่จำกัด แต่ผู้บัญชาการเรือนจำอาจจะห้ามการติดต่อทางจดหมายกับบุคคลที่น่าจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยหรือความสงบเรียบร้อยของเรือนจำหรือต่อการปรับตัวให้เข้ากับนักโทษ

ในเรื่องสิทธิส่วนตัว ศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 4 ใช้ในการป้องกันสิทธิความเป็นส่วนตัวของนักโทษในกรณีการตรวจค้นร่างกายด้วย ในการตรวจค้นภายในของร่างกายมีข้อสังเกตว่า การตรวจทวารและอวัยวะสืบพันธุ์จะต้องอาศัยกฎข้อบังคับที่จะต้องกระทำในลักษณะที่เหมาะสมเท่านั้น และการตรวจค้นดังกล่าวจะขัดกับรัฐธรรมนูญ หากกระทำโดยใช้อำนาจโดยมิชอบหรือไม่เหมาะสม มีข้อสังเกตว่าการตรวจค้นร่างกายภายในควรจะทำได้เฉพาะบนพื้นฐานของการมีเหตุอันควรสงสัยเท่านั้น คือ นักโทษอาจจะถูกตรวจค้น โดยสาเหตุทำให้เชื่อว่าเขากำลังซุกซ่อนสิ่งของต้องห้ามตามกฎหมายอยู่เท่านั้น

เสรีภาพในการนับถือศาสนา ศาลสหรัฐอเมริกาได้ให้ความคุ้มครองความเชื่อทางด้านศาสนา และการใช้เสรีภาพนี้แก่นักโทษด้วย และได้ใช้หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบกฎข้อบังคับของเรือนจำที่กระทบต่อเสรีภาพ ในการนับถือศาสนาของนักโทษว่าจะกระทำได้เฉพาะเมื่อกฎข้อบังคับนั้นมีความสัมพันธ์กับผลประโยชน์ทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้ศาลได้ใช้หลักความเหมาะสมในการคุ้มครองเสรีภาพในการนับถือศาสนาของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาที่มีลักษณะจำกัดน้อยกว่าที่ใช้โดยปกติในกรณีของการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญในเยอรมัน รัฐธรรมนูญรับรองและให้ความคุ้มครองเสรีภาพในการนับถือศาสนา รวมถึงการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่นว่าเป็นสิ่งไม่อาจล่วงละเมิด

สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรมศาลสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินว่าสภาพของเรือนจำที่แออัดยัดเยียด ขาดสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตขั้นต่ำในเรือนจำ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เรือนจำด้วยความอำเภอใจ การทำให้ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาได้รับความทรมานระหว่างคุมขัง การลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วนกับความรุนแรงของอาชญากรรม ถือว่าเป็นการละเมิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 8 และในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ศาลได้ใช้แนวความคิดเรื่องการป้องกันสิทธิ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยเช่นเดียวกับในประเทศเยอรมนี รัฐธรรมนูญเยอรมนีได้บัญญัติรับรองและคุ้มครอง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้ในมาตรา 1(1) และอธิบายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในทางปฏิเสธ โดยพิจารณาจากลักษณะการกระทำของรัฐเป็นเรื่อง ๆ ไปว่าการกระทำใดบ้างเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันเคยวินิจฉัยว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น การทำให้ได้รับความอับอาย การลงโทษที่มีลักษณะทารุณโหดร้าย เป็นต้น

สิทธิจะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม ศาลสหรัฐอเมริกาได้วางแนวทางในเรื่องการลงโทษทางวินัยผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาของเรือนจำ ดังนี้ ประการแรก หลักเกณฑ์ในการลงโทษทางวินัยจะต้องเป็นเรื่องที่ได้รับทราบของนักโทษและเจ้าพนักงานเรือนจำ โดยจัดทำเป็นคู่มือและนำเสนอเผยแพร่ประการที่สองหลักเกณฑ์การลงโทษทางวินัยจะเป็นหลักประกันความรับผิดชอบ และความแน่นอนในการพิจารณาความผิดวินัยของนักโทษ ประการสุดท้าย หลักเกณฑ์การพิจารณาโทษทางวินัยจะต้องมีวิธีพิจารณาที่เป็นธรรม ในกรณีที่เกี่ยวข้องชีวิต เสรีภาพและทรัพย์สิน ถือเป็นบทบังคับตามรัฐธรรมนูญว่าจะต้องมีกระบวนการพิจารณาที่เป็นธรรม (Due process) แม้จะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ ศาลถือว่าจะต้องดำเนิน โดยวิธีวินิจฉัยที่เป็นกลาง เช่น การเพิกถอนคำสั่งจากปล่อยตัวจากคุกโดยมีเงื่อนไข (Parole) การย้ายนักโทษไปจากสถานพยาบาลสำหรับการควบคุมโดยผู้ที่ไม่สมัครใจ เป็นต้น เช่นเดียวกับศาลอังกฤษที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาตามกฎหมายมหาชนในเรื่องวินัยภายในเรือนจำ โดยศาลอังกฤษได้กลับหลักการอันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติและยืนยันเขตอำนาจศาลเนื่องจากเกิดขึ้นจากแนวความคิดเรื่องวิธีพิจารณาที่เป็นธรรม (Procedural fairness) และนอกจากที่คณะผู้ตรวจการเรือนจำมีคำตัดสินที่รุนแรง ในบางคดีศาลเห็นว่าในบางกรณีการดำเนินการทางวินัยจะต้องใช้บังคับโดยหลักความสุจริตธรรมตามธรรมชาติ รวมถึงการใช้ข้อกำหนดอื่น ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ทางวินัย เช่น การโยกย้ายนักโทษไปยังสถานที่อื่น การเปลี่ยนแปลงการแยกประเภทและการปฏิเสธสิทธิพิเศษ เป็นต้น ในเยอรมนีผู้ต้องโทษในเรือนจำอาจถูกจำกัดสิทธิ โดยการใช้อำนาจและดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่เรือนจำ รวมทั้งการถูกจำกัดสิทธิในการดำเนินคดีอาญา คดีปกครองถูกบังคับให้เข้ารับการบำบัดรักษาและการถูกลงโทษทางวินัย รัฐธรรมนูญและกฎหมายเรือนจำเยอรมันได้บัญญัติรับรองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในการร้องทุกข์เพื่อเยียวยาการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิตามกฎหมาย หรือการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่โดยการยื่นคำร้องทุกข์แก่ผู้อำนวยการเรือนจำเกี่ยวกับเรื่องของตน และมีโอกาสพบเพื่อปรึกษาหารือด้วย รวมถึงมีโอกาสติดต่อหรือพบกับผู้ตรวจการเรือนจำเป็นการส่วนตัวในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และการร้องทุกข์ในการถูกลงโทษทางวินัยโดยไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ผู้ต้องโทษในเรือนจำยังมีสิทธิในการยื่นคำ

ร้องขอต่อศาล กรณีนี้จะต้องเป็นเรื่องที่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาถูกละเมิดสิทธิ การไม่อนุญาตให้กระทำหรือละเว้นการกระทำความกฎหมายเท่านั้น โดยผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาจะต้องยื่นอุทธรณ์คดีของตนต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจนเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาทางปกครองแล้ว

กฎหมายเลือกตั้งของประเทศเยอรมนี มาตรา 12 กำหนดให้ผู้สิทธิเลือกตั้งต้องมีอายุอย่างน้อย 18 ปีบริบูรณ์ มีภูมิลำเนาในเยอรมนีหรือมีที่พักอาศัยอย่างถาวรอย่างน้อยสามเดือนในเยอรมนี และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 13 ดังนี้ (พรชัยวัฒน์ พูนทองพันธ์, 2553, หน้า 61-62)

บุคคลที่จะถูกตัดสิทธิจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ถ้าหากว่า

1. ผู้ที่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเนื่องจากการคำพิพากษาของศาล
2. ผู้ปกครองที่ได้รับการแต่งตั้ง ไม่เพียงแต่มีคำสั่งห้ามเข้าร่วมในกิจกรรมเลือกตั้งต่าง ๆ ของผู้อยู่ในปกครอง แต่ยังใช้เมื่อครอบงำหน้าที่ของผู้ปกครองที่ไม่รวมถึงกิจกรรมเลือกตั้งที่กำหนดไว้ในมาตรา 1896 อนุมาตรา (4) และมาตรา 1905 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
3. ผู้ซึ่งพำนักในโรงพยาบาลจิตเวชภายใต้คำสั่งตามมาตรา 63 แห่งประมวลกฎหมายอาญาร่วมกับมาตรา 20 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายเลือกตั้งของเยอรมนีผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ได้กำหนดว่าหากบุคคลใดได้รับโทษตามคำพิพากษาศาลให้จำคุกแล้วจะไม่มีสิทธิเลือกตั้ง นักโทษที่ได้รับโทษจำคุกจึงเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและมีคณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักโทษที่ไม่สะดวกที่จะใช้สิทธิเลือกตั้งได้ตามปกติ (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2542, หน้า 30) และการจำกัดสิทธิเลือกตั้งจะกระทำได้แต่โดยคำพิพากษาของศาลในความผิดที่กฎหมายให้อำนาจศาลจำกัดสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนความผิดอื่นที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจศาลก็ไม่อาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้ ทำให้บุคคลที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกยังมีสิทธิเลือกตั้งต่อไป